

Minister Klimatu i Środowiska

BM-WP.0500.34.2026.KP
4477545.18805509.15146799
Warszawa, 16-09-2026

Dotyczy: odpowiedzi na interpelacje Posła Romana Fritza (znaki: K10INT18363, K10INT18365, K10INT18367).

Temat: potencjalne transgraniczne zagrożenie środowiskowe związane z sytuacją na terenie odwału Heřmanice w Ostrawie w Republice Czeskiej.

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu RP

Szanowny Panie Marszałku,

w nawiązaniu do ww. interpelacji przedstawiam stanowisko przygotowane we współpracy z Ministerstwem Infrastruktury (MI), Ministerstwem Spraw Zagranicznych (MSZ) oraz Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji (MSWiA).

Składowisko odpadów na terenie odwału Heřmanice w Ostrawie powstawało od lat 40. XX wieku jako miejsce deponowania odpadów pogórnich z okolicznych kopalń węgla kamiennego, głównie kopalń Heřmanice i František. Z czasem na terenie hałdy lokowano również odpady przemysłowe, w tym osady i szlamy pochodzące z koksowni oraz inne odpady chemiczne. Eksploatacja hałdy i związane z nią deponowanie odpadów trwały do 1990 r., kiedy zakończono przyjmowanie materiałów odpadowych. Pod koniec lat 90. doszło do samozapłonu części hałdy, a proces podziemnego spalania trwa do dziś. Od początku XXI wieku teren znajduje się pod nadzorem państwowego przedsiębiorstwa DIAMO, które prowadzi działania związane z zabezpieczeniem i rekultywacją jednego z największych historycznych składowisk odpadów przemysłowych w Republice Czeskiej.

Polskie placówki dyplomatyczne w Czechach mają wiedzę nt. odwału/hałdy Heřmanice i monitorują publicznie dostępne informacje publikowane w czeskich mediach, na stronach internetowych Rządu Republiki Czeskiej oraz właściwych resortów: przemysłu i handlu, środowiska i rolnictwa. Dotychczas nie otrzymały sygnałów o bezpośrednim zagrożeniu środowiskowym wymagającym podjęcia konkretnych działań czy interwencji. Odpowiedzialne merytorycznie instytucje czeskie (szczebla centralnego i regionalnego) nie przekazywały informacji o stanie hałdy Heřmanice, w tym wskazujących na możliwość jej transgranicznego oddziaływania.

Głównym przedmiotem zaangażowania władz lokalnych i regionalnych: miasta Ostrawy i kraju morawsko-śląskiego oraz krajowych (w szczególności Ministerstwa Środowiska RCz, Czeskiego Inspektoratu Środowiskowego, Ministerstwa Przemysłu i Handlu RCz), jest przyjęcie konkretnych rozwiązań w kierunku skutecznego zabezpieczenia wysypiska

odpadów chemicznych przed działaniem utrzymujących się przez dekady wysokich temperatur wewnętrznych, charakterystycznych dla wysypisk pokopalnianych i pokoksowniczych.

Strona czeska ma świadomość wagi problemu, konieczności bieżącej kontroli stanu hałdy i kontynuacji wysiłków na rzecz skutecznego opanowania dynamiki procesów endogenicznych mogących prowadzić do pożaru w składowisku odpadów chemicznych. Podczas wizyty w regionie w maju 2026 r. premier Andrej Babiš odwiedzając hałdę, spotkał się z władzami i dyrekcją państwowej spółki DIAMO, w celu ustalenia dalszego przebiegu i kosztów prac sanacyjnych.

Z informacji otrzymanych przez Konsulat Generalny RP w Ostrawie od przedstawicieli władz miasta i kraju, miejscowych organów środowiskowych oraz bezpośrednio od kierownictwa państwowej spółki DIAMO, wynika, że obecny stan wysypiska nie stanowi, ani dziś ani w perspektywie najbliższych lat, zagrożenia katastrofą ekologiczną. Potwierdzają to prowadzone na bieżąco pomiary i badania stanu hałdy, ekosystemu, czystości powietrza, wód dorzecza Odry i gruntowych. Spółka prowadzi szeroki monitoring powietrza w Heřmanicach przy współpracy ostrawskiego Instytutu Zdrowia pod kątem zawartości niebezpiecznych pyłów i gazów (gł. benzoapirenu). W działania monitorujące włączony jest ostrawski Urząd Środowiskowy. Wyniki są raportowane i co do zasady dostępne. Komunikaty zarządcy w zakresie wyników mierzonych ryzyk są generalnie pozytywne, nie stwierdzają zagrożenia dla ludności. Teren hałdy jest udostępniony turystom, także rowerowym.

W ww. kontekście należy wskazać na wyniki dwuletniego monitoringu prowadzonego przez polskich i czeskich naukowców z Katowic i Ostrawy we współpracy z ekspertami w dziedzinie górnictwa. Badania dotyczyły procesów spalania hałd w regionie ostrawskim i województwie śląskim, w tym hałdy Heřmanice, oraz ich potencjalnego oddziaływania na okolicznych mieszkańców. Wynikowe dane, podobnie jak te z bieżącego monitoringu zarządcy hałdy, są pozytywne. Przywołane w interpelacji analizy ryzyka i oceny są nieaktualne (2010 r.) i pochodzą od firm pozostających w sporach sądowych ze spółką DIAMO (gł. OKK Koksovny).

Z informacji uzyskanych od Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (dalej: GDOŚ), GDOŚ jest właściwy w zakresie ocen oddziaływania na środowisko planowanych przedsięwzięć, a nie przedsięwzięć już istniejących. Zgodnie z art. 4 ustawy z 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie, ustawa ma zastosowanie do bezpośredniego zagrożenia szkodą w środowisku lub szkody w środowisku spowodowanych przez działalność, która została zakończona po dniu 30 kwietnia 2007 r., a także do szkód powstałych wskutek emisji, zdarzenia lub incydentu, które miały miejsce po dniu 30 kwietnia 2007 r. Nie stosuje się jej natomiast do szkód lub zagrożeń wynikających z działalności zakończonej przed tą datą. W przypadku odwału Heřmanice deponowanie odpadów zakończono w 1990 r., a więc na długo przed dniem 30 kwietnia 2007 r. Zatem co do zasady wyłącza to możliwość stosowania przepisów ustawy o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie. W konsekwencji ustawa ta, w tym przewidziane w niej instrumenty dotyczące szkód w środowisku mogących oddziaływać na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, nie znajduje zastosowania do historycznej działalności polegającej na składowaniu odpadów na tym obiekcie.

Nawet gdyby doszło do przedostania się zanieczyszczeń z terenu odwału Heřmanice do wód Odry i wystąpienia negatywnych skutków na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, nie oznaczałoby to automatycznie zastosowania przepisów ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie. Ewentualne zanieczyszczenie stanowiłoby w takim przypadku skutek historycznej działalności zakończonej przed wejściem w życie reżimu odpowiedzialności przewidzianego w ustawie szkodowej, a nie

wynik działalności prowadzonej po tej dacie. Tym samym przesłanki czasowe zastosowania ustawy nie byłyby spełnione.

Zgodnie z informacją uzyskaną od Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (GIOŚ) monitoring jakości wód powierzchniowych realizowany jest w ramach państwowego monitoringu środowiska (PMŚ), pozostającego w kompetencji GIOŚ. Prowadzony jest zgodnie z Dyrektywą 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającą ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (zwanej Ramową Dyrektywą Wodną – RDW) transponowaną do polskiego prawa ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2025 r. poz. 960, z późn. zm.).

Zgodnie z art. 349 ww. ustawy celem monitoringu wód jest pozyskiwanie informacji o stanie ich jakości na potrzeby planowania w gospodarowaniu wodami oraz oceny osiągania celów środowiskowych. Cel ten realizowany jest poprzez badania i oceny stanu środowiska wodnego, rozumianego jako stan stosunkowo stały lub podlegający stałym trendom, a nie wynikający z nadzwyczajnych zmian warunków. Monitoring ten nie ma na celu ciągłego kontrolowania aktualnych zagrożeń i zapobiegania potencjalnym sytuacjom kryzysowym związanym z jakością wód.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 13 lipca 2021 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i jednolitych części wód podziemnych (Dz. U. poz. 1576) badania monitoringowe prowadzone są w jednolitych częściach wód (jcw) w ramach monitoringu diagnostycznego, operacyjnego, badawczego oraz monitoringu obszarów chronionych. Obejmują one elementy biologiczne, fizykochemiczne oraz chemiczne. Poza badaniami wód GIOŚ wykonuje także badania osadów dennych rzek i jezior oraz badania bioakumulacji substancji priorytetowych w tkankach ryb i mięczaków. Na podstawie uzyskanych wyników badań i obserwacji GIOŚ dokonuje oceny stanu wód na obszarach dorzeczy, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 25 czerwca 2021 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, a także środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. poz. 1475). Wyniki badań oraz wyniki klasyfikacji publikowane są na stronie internetowej GIOŚ.

Jednym z podstawowych zadań Inspekcji Ochrony Środowiska (IOŚ) jest przeciwdziałanie poważnym awariom. W ramach tego zadania w IOŚ wdrożono procedurę na wypadek wystąpienia poważnej awarii, która m.in. obejmuje konieczność informowania GIOŚ o poważnych awariach (w tym mogących powodować skutki transgraniczne) w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2025 r. poz. 647, z późn. zm.). Określa ona również szczegółowe zadania, które należy podjąć w przypadku wystąpienia zdarzeń z udziałem substancji chemicznych. W przypadku zdarzeń mających skutki dla środowiska organy IOŚ dokonują m.in. oceny stopnia zanieczyszczenia środowiska. Zadania związane z przeciwdziałaniem poważnym awariom są realizowane w ścisłej współpracy z Państwową Strażą Pożarną.

Niezależnie od powyższego należy wskazać, że zgodnie z art. 7 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym zarządzanie kryzysowe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej sprawuje Rada Ministrów, natomiast ministrowie kierujący działami administracji rządowej oraz kierownicy urzędów centralnych realizują, zgodnie ze swoją właściwością, zadania z zakresu zarządzania kryzysowego. Odpowiedzialność za realizację tych zadań została zatem rozdzielona pomiędzy właściwe organy administracji publicznej zgodnie z ich kompetencjami rzeczowymi i nie stanowi wyłącznej właściwości ministra właściwego do spraw wewnętrznych.

Jednocześnie zgodnie z obowiązującym Krajowym Planem Zarządzania Kryzysowego (edycja 2025), dla zagrożenia pn. „Zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych” podmiotem wiodącym we wszystkich fazach zarządzania kryzysowego jest minister właściwy do spraw gospodarki wodnej, natomiast minister właściwy do spraw wewnętrznych pełni rolę podmiotu współpracującego. Oznacza to, że koordynacja działań oraz podejmowanie decyzji w przypadku wystąpienia tego rodzaju zagrożeń odbywają się zgodnie z przyjętym podziałem kompetencji pomiędzy właściwe organy administracji publicznej.

Zgodnie z zapisami Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Czeskiej o współpracy na wodach granicznych w dziedzinie gospodarki wodnej, podpisanej w Pradze dnia 20 kwietnia 2015 r., współpraca obu państw ma na celu m.in. koordynację działań prowadzących do zapewnienia ochrony oraz wzajemnie skoordynowanego i racjonalnego użytkowania wód granicznych. Postanowienia umowy realizuje Polsko-Czeska Komisja ds. Wód Granicznych, w ramach której funkcjonuje Grupa Robocza OPZ ds. współpracy w obszarze ochrony wód granicznych przed zanieczyszczeniem.

Współpraca w ramach Komisji obejmuje pięć obszarów i realizowana jest przez cały rok w ramach polsko-czeskich grup roboczych, podczas wspólnych prac, narad i spotkań ekspertów, zgodnie z przyjętymi planami prac tych grup. Grupa Robocza OPZ prowadzi monitoring wód granicznych poprzez ich systematyczne badania, ocenę ich jakości oraz ocenę stanu jednolitych części wód granicznych na podstawie ujednoliconych wyników analiz. Po stronie polskiej zadania te wykonują Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach i GIOŚ, natomiast po stronie czeskiej Ministerstwo Środowiska Republiki Czeskiej.

Grupa Robocza OPZ, we współpracy z innymi grupami roboczymi działającymi w ramach Komisji, opiniuje dokumentację dotyczącą przedsięwzięć mających wpływ na wody graniczne lub szkód powstałych w wyniku transgranicznego nadzwyczajnego zanieczyszczenia wód. Współpraca w ramach Grupy Roboczej OPZ ma na celu zapobieganie zanieczyszczeniom, usuwanie ich przyczyn i skutków oraz podejmowanie działań na rzecz poprawy czystości wód, aby osiągnąć ich dobry stan.

Zgodnie z art. 8 powyższej Umowy „Nadzwyczajne zanieczyszczenia wód granicznych”, Umawiające się Strony współpracują przy zapobieganiu oraz usuwaniu przyczyn i skutków nadzwyczajnych zanieczyszczeń wód granicznych. W szczególności uzgodnią:

- techniczne, technologiczne, organizacyjne i inne procedury zapobiegania oraz likwidacji nadzwyczajnych zanieczyszczeń wód;
- systemy kontroli oraz wytyczne dotyczące powiadamiania i ostrzegania o przypadkach nadzwyczajnego zanieczyszczenia wód;
- zakres i sposób udzielania wzajemnej pomocy.

Rzeczpospolita Polska jest również stroną Umowy w sprawie Międzynarodowej Komisji Ochrony Odry przed Zanieczyszczeniem z dnia 11 kwietnia 1996 r. Na jej podstawie została utworzona Międzynarodowa Komisja Ochrony Odry przed Zanieczyszczeniem (dalej MKOOpZ), w skład której wchodzi również Republika Czeska oraz Republika Federalna Niemiec. MKOOpZ prowadzi wymianę informacji i stosowane działania dotyczące Międzynarodowego Obszaru Dorzecza Odry (MODO).

W ramach MKOOpZ funkcjonuje Grupa Robocza G3 „Zanieczyszczenia awaryjne”, do której zadań należy:

1. Aktualizowanie Międzynarodowego Planu Ostrzegawczo-Alarmowego dla Odry oraz jego regularne testowanie w ramach ćwiczeń komunikacyjnych i ich ocena.
2. Aktualizowania Planu Awaryjnego dla Odry.

3. Uzupełnianie i regularne aktualizowanie listy potencjalnych źródeł zanieczyszczeń awaryjnych (zawierającej miejsca skażone i/lub składowiska odpadów w potencjalnej strefie zalewowej).
4. Opracowywanie zaleceń dotyczących działań zapobiegawczych w celu zmniejszenia ryzyka i wpływu nadzwyczajnych zanieczyszczeń wody przy uwzględnieniu istniejących działań krajowych.
5. Inicjowanie wymiany doświadczeń pomiędzy Grupą Roboczą G3 a podobnymi grupami roboczymi innych komisji, m.in. poprzez organizowanie seminariów, ćwiczeń awaryjnych oraz wymianę materiałów.
6. Omawianie zgłoszonych awarii o znaczeniu transgranicznym.
7. Regularna wymiana informacji o aktualnych przepisach krajowych dotyczących zarządzania kryzysowego w zakresie awarii na ciekach wodnych.

Zagadnienie dotyczące hałdy Heřmanice dotychczas nie było przedmiotem prac Grupy G3. Obiekt ten nie został zgłoszony przez stronę czeską jako potencjalne źródło zanieczyszczeń w ramach identyfikacji obiektów uwzględnianych na potrzeby Międzynarodowego Planu Ostrzegawczo- Alarmowego dla Odry (MPOA).

Z wyrazami szacunku

Z up. Ministra

Krzysztof Bolesta
Sekretarz Stanu
Ministerstwo Klimatu i Środowiska
/ – podpisany cyfrowo/

Do wiadomości:

1. Pan Radosław Sikorski, Wiceprezes Rady Ministrów, Minister Spraw Zagranicznych,
2. Pan Dariusz Klimczak, Minister Infrastruktury,
3. Pan Marcin Kierwiński, Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji,
4. Departament Spraw Parlamentarnych w KPRM.